

Keurmerktraject

Keurmerkopleidingsschool 2009 – 2015

‘Innoverend opleiden in de praktijk:
Iedereen wordt er duurzaam beter van.’

Colofon

Datum December 2013
Status Definitief
Auteur Constance Janssen, Kees Boeren, Bert Schlüter, Frans van Baal

Inhoudsopgave

Inleiding	5
1. Voorwaarden	6
2. Visie op kwaliteit van de opleidingsschool	7
2.1 Het '3-schillen' model	7
2.2 Definitie van kwaliteit	8
2.3 Basiskwaliteit en kwaliteit-plus	8
2.3.1 Basiskwaliteit	9
2.3.2 Kwaliteit-plus	9
3. Keurmerktraject	10
3.1. Oriëntatiegesprek & scan	10
3.2. Zelfonderzoek	10
3.2.1. KwaliteitsOntwikkeling OpleidingsSchool (KOOS)	10
3.3. Portfolio	12
3.4. Toetsingsgesprek	13
3.5. Advies projectgroep aan stuurgroep	13
4. Beoordeling	14
5. Bijlagen	16
Bijlage 1. Scan Welke opleidingspraktijk hebben we?	16
Bijlage 2. Vragenlijst: 'De kwaliteit van de opleidingsschool'	20
Bijlage 3: Planmatig werken met KOOS Kwaliteitsontwikkeling Opleidingsschool	26
Bijlage 4. Format voor het vastleggen van opvallende scores	28

Inleiding

*“Innoverend opleiden in de praktijk:
iedereen wordt er duurzaam beter van.”*

De afgelopen jaren vindt het opleiden van toekomstige leerkrachten steeds meer plaats in een intensieve samenwerking tussen scholen en opleiding. Deze ontwikkelingen staan bekend onder de naam ‘Opleiden in de School’ (OIDS). Bij OIDS is sprake van een partnerschap tussen één of meer lerarenopleidingen en één of meer scholen waarbinnen studenten, door school en lerarenopleiding gezamenlijk, worden opgeleid tot startbekwaam leraar. OIDS is meer dan een traditionele stage aangezien de scholen medeverantwoordelijk zijn geworden voor de opleiding van studenten.

Het ministerie van OCW heeft in 2009 deze samenwerking in de vorm van partnerschappen officieel erkend. Met het erkennen (en subsidiëren) van partnerschappen geeft zij aan veel waarde te hechten aan samen opleiden en de kwaliteit van OIDS structureel te willen verankeren. Vanaf het voorjaar 2009 bestaat er een landelijk Keurmerk Opleidingsschool om de kwaliteit van deze trajecten te borgen.

Het samenwerkingsverband tussen Stichting Katholiek Primair Onderwijs Roosendaal, Avans Hogeschool Pabo Breda, INOS Stichting Katholiek Onderwijs Breda en de Lowys Porquinstichting, Stichting voor Katholiek en Protestants Christelijk Onderwijs Bergen op Zoom en omgeving is in november 2009 positief beoordeeld en door het Ministerie van OCW erkend als ‘Keurmerk Opleidingsschool¹’. In totaal participeren naast de opleiding 35 scholen in dit samenwerkingsverband (KPO: 21, INOS: 8, LPS: 6). Gemiddeld worden jaarlijks zo’n 225 studenten opgeleid binnen dit samenwerkingsverband.

In deze notitie staat beschreven aan welke voorwaarden en kwaliteitseisen een school dient te voldoen wil deze toe kunnen treden tot het samenwerkingsverband. Tevens staat beschreven hoe het traject tot Keurmerkopleidingsschool verloopt.

¹ De opleidingsschool is een partnerschap tussen één of meer scholen voor po, vo en/of bve en één of meer hogescholen en/of universiteiten die met één of meer lerarenopleidingen in gezamenlijkheid toekomstige leraren voor een groot gedeelte van hun tijd op de werkplek opleiden.
In Nederland zijn er 55 door het ministerie van OCW erkende en gesubsidieerde opleidingsscholen, verspreid over de sectoren po, vo en mbo.

1. Voorwaarden

Om toe te kunnen treden tot de Keurmerkopleidingsschool en te starten met het keurmerktraject verwachten we dat een school voldoet aan de volgende voorwaarden:

- de school leidt een substantieel aantal studenten mee op;
- de school heeft een gecertificeerde stagecoach aangesteld en gefaciliteerd;
- de school heeft gecertificeerde mentoren die gefaciliteerd zijn voor hun begeleidingswerk;
- de stagecoach en directie hebben een gedeelde visie op Opleiden in de School;
- de stagecoach en directie onderschrijven de ambitie van de Keurmerkopleidingsschool en willen hier een bijdrage aan leveren:

De drie schoolbesturen en het opleidingsinstituut hebben een gedeelde ambitie om als opleidingsschool in een duurzaam partnerschap gezamenlijk het onderwijs in de regio te versterken en door te ontwikkelen. Vanuit de overtuiging dat onderwijs- en beroepsontwikkeling een gezamenlijke verantwoordelijkheid is, werken de partners van de Keurmerkopleidingsschool intensief samen. Dat betekent dat zij gezamenlijk verantwoordelijk zijn voor de kwaliteit van het leren en opleiden van studenten én de actoren er omheen die nodig zijn om tot dit leren te komen.

- de school valt onder het basistoezicht van de Inspectie van het Onderwijs.

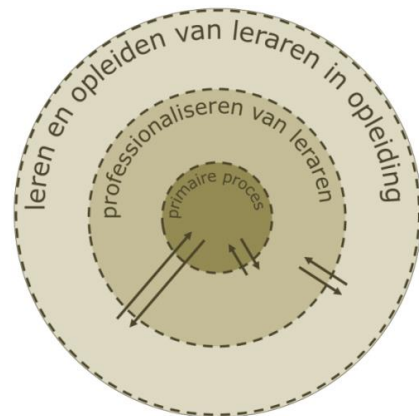
Deze zes voorwaarden vormen de basis ofwel het startpunt voor elk keurmerktraject.

2. Visie op kwaliteit van de opleidingsschool

2.1 Het '3-schillen' model

Bij het in kaart brengen van de kwaliteit van de school als opleidingsschool wordt door de Keurmerkopleidingsschool gebruik gemaakt van het '3-schillen' model (Timmermans e.a., 2008) als basis. Het model bestaat uit drie categorieën – 'schillen' – die verwijzen naar drie activiteitsniveaus in de opleidingsschool:

- *het primaire proces*: het proces waarin er onderwijs wordt gegeven aan basisschoolleerlingen;
- *het professionaliseren van leraren*: het proces waarin de leerkracht blijft leren en ontwikkelen;
- *het professionaliseren van leraren in opleiding*: het proces waarin de PABO-student leert en wordt opgeleid.

De opleidingsschool wordt via dit model vanuit een brede kijk benaderd. Wat een school in te brengen heeft in het opleiden van studenten komt nadrukkelijk voort uit activiteiten en werkzaamheden in het primaire proces en het professionaliseren van leraren. De toegevoegde waarde van het model zit in de interactie tussen de drie schillen: een school ontwikkelt zich van een organisatie die alleen gericht is op leren van leerlingen naar een organisatie waar iedereen voortdurend leert.

Het '3-schillen' model wordt zichtbaar in acht kwaliteitsgebieden die elk gericht zijn op een of meer van de drie schillen. Op basis van de acht kwaliteitsgebieden – *Positionering, Klimaat, Opleiden, Participatie, Aanbod, Onderzoek, Professionaliseren en Middelen* – worden uitspraken gedaan over de kwaliteit van de school als opleidingsschool.

1. Positionering: positionering betreft de verankering van het opleiden van studenten in de totale schoolorganisatie op gebieden als verdeling van verantwoordelijkheden, te maken afspraken, draagvlak bij team en directie als ook de verbinding met het verzorgen van onderwijs aan leerlingen, onderwijsvernieuwing en personeelsbeleid.

2. Klimaat: klimaat op de opleidingsschool omvat de aspecten van de sfeer op school die stimulerend zijn voor het leren en ontwikkelen van studenten, zoals een veilige en vertrouwde omgeving, het mogen maken van fouten en ruimte krijgen om te leren.

3. Opleiden: opleiden betreft de manier waarop en de activiteiten waarmee het opleiden van studenten op school georganiseerd is en gewaarborgd wordt, zoals de opleidingsstructuur, de beoordeling, de evaluatie, de begeleiding, de aanwezige deskundigheid en de uitwisseling en samenwerking.

4. Participatie: participatie betreft de deelname van studenten aan alle activiteiten in de dagelijkse schoolpraktijk die normaliter door het zittende personeel worden uitgevoerd.

5. Aanbod: aanbod omvat specifiek op de studenten gerichte bestaande of nieuw ontwikkelde leeractiviteiten die aangeboden worden door en op de school ten behoeve van het leren en ontwikkelen van de studenten.

6. Onderzoek: onderzoek omvat alle activiteiten op de opleidingsschool die gericht zijn op

zowel het ontwikkelen van een reflectieve onderzoekende houding en / of een onderzoeksvaardigheid door leerlingen, leraren, en studenten als de begeleiding daarbij.

7. Professionaliseren: professionaliseren betreft de structuur en activiteiten op de opleidingsschool ten aanzien van het op peil houden en verder ontwikkelen van de kwaliteit van haar zittend (reeds gekwalificeerd) personeel, waaronder trainingstrajecten, intervisie en collegiaal leren.

8. Middelen: tijd, geld en materialen, die beschikbaar zijn voor het primaire proces, het professionaliseren en het opleiden in de school.

2.2 Definitie van kwaliteit

In navolging van Timmermans (2008) gaat de Keurmerkopleidingsschool uit van een definitie van kwaliteit die past bij de dynamiek van de opleidingsschool en die ruimte geeft aan ontwikkelingen in de opleidingsschool en daarmee ook aan de eisen die betrokkenen stellen aan een goede opleidingsschool, nl. 'situatieve kwaliteit'.

Situatieve kwaliteit wordt als volgt gedefinieerd:

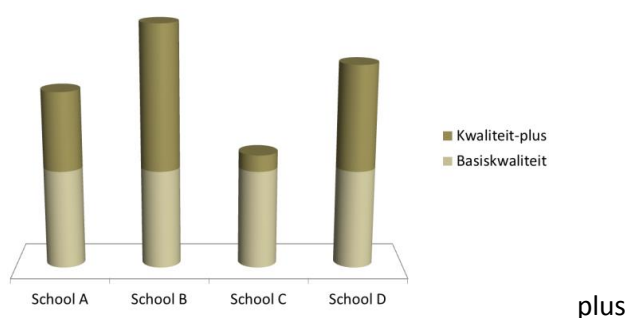
'Het vaststellen door betrokkenen van de kwaliteit die men wil bereiken (gewenst niveau) in relatie tot de kwaliteit die er op een bepaald is of wordt ervaren (gerealiseerd niveau).'

De norm wordt dus door de betrokkenen zelf bepaald. Dit past bij een professionele organisatie die zich kenmerkt door zich niet alleen aan te passen aan standardeisen, maar in staat is voortdurend nieuwe kwaliteit te ontwikkelen (Klarus, 2006).

In de kwaliteitsinstrumenten die de Keurmerkopleidingsschool hanteert is de concretisering van situatieve kwaliteit terug te vinden in het instrument KOOS (KwaliteitsOntwikkeling OpleidingsSchool). KOOS is een op ontwikkeling gericht instrument dat opleidingsscholen via een cyclus van signaleren, analyseren, interveniëren en evalueren, inzicht geeft in de kwaliteit van hun school als opleidingsschool. Een van de onderdelen van dit instrument is een vragenlijst waarbij een stelling tweemaal beantwoord wordt: eerst voor de gewenste situatie (Hoe wil ik dat onze opleidingsschool eruit ziet?) en daarna voor de feitelijke situatie (Wat is er al gerealiseerd?). Tevens wordt in de stellingen aan alle betrokkenen bij de opleidingsschool naar hun perceptie van kwaliteit en kwaliteitsontwikkeling bij de opleidingsschool gevraagd. Via nabespreking wordt vastgesteld wat de kwaliteit van de opleidingsschool is en moet worden.

2.3 Basiskwaliteit en kwaliteit-plus

De Keurmerkopleidingsschool bouwt haar kwaliteit uit op 2 niveaus: basiskwaliteit en kwaliteit-plus. In de grafiek hiernaast is weergegeven hoe de beide niveaus zich tot elkaar verhouden. In principe leveren alle betrokken scholen dezelfde basiskwaliteit, maar verschillen zij in hoeverre zij kwaliteit-

behalen.

2.3.1 Basiskwaliteit

Het eerste niveau is het minimum kwaliteitsniveau dat alle samenwerkingspartners dienen te behalen. In het geval van de opleidingsschool gaat het erom dat alle betrokken partijen minimaal voldoen aan de set van eisen die de samenwerkingspartners van de opleidingsschool met elkaar hebben opgesteld. Het bereiken van de basiskwaliteit voor een Keurmerkopleidingsschool bestaat uit:

1. het voldoen aan de basisvoorwaarden:
 - ✓ de school leidt een substantieel aantal studenten mee op;
 - ✓ de school heeft een gecertificeerde stagecoach aangesteld en gefaciliteerd;
 - ✓ de school heeft gecertificeerde mentoren die gefaciliteerd zijn voor hun begeleidingswerk;
 - ✓ de stagecoach en directie hebben een gedeelde visie op Opleiden in de School;
 - ✓ de stagecoach en directie onderschrijven de ambitie van de Keurmerkopleidingsschool en willen hier een bijdrage aan leveren.

De school valt onder het basistoezicht van de Inspectie van het Onderwijs.

2. de partners van de Keurmerkopleidingsschool hebben gezamenlijk de basiskwaliteit gedefinieerd aan de hand van de acht kwaliteitsgebieden: *Positionering, Klimaat, Opleiden, Participatie, Aanbod, Onderzoek, Professionaliseren en Middelen*, zoals deze gebruikt worden binnen het kwaliteitsinstrument KOOS.

Een Keurmerkopleidingsschool dient bij de afname van KOOS op de kwaliteitsgebieden:

- *Positionering, Klimaat, Opleiden, Professionaliseren en Middelen* gemiddeld per kwaliteitsgebied een 3 te scoren;
- *Participatie, Aanbod en Onderzoek* gemiddeld per kwaliteitsgebied een 2 te scoren.

2.3.2 Kwaliteit-plus

Binnen dit tweede niveau interpreteert de Keurmerkopleidingsschool het begrip kwaliteit als *transformatie* en legt de nadruk op een wezenlijke verandering die een verbetering inhoudt. Zoals in paragraaf 3.2 is aangegeven definieert de Keurmerkopleidingsschool kwaliteit in deze context als situationele kwaliteit (*Timmermans, Klarus & van Lanen, 2009*):

‘Het vaststellen door betrokkenen van de kwaliteit die men wil bereiken (gewenst niveau) in relatie tot de kwaliteit die er op een bepaald is of wordt ervaren (gerealiseerd niveau).’

Situationele kwaliteit ligt niet vast en is voortdurend aan verandering onderhevig. Het is aan de opleidingsschool en het team zelf om telkens vast te stellen wat de eisen zijn waaraan zij willen voldoen. Het werken aan kwaliteit wordt op die manier levend gehouden. In de organisatie van de opleidingsschool wordt op alle niveaus regelmatig overlegd over de ambitie in relatie tot de huidige stand van zaken en de ontwikkelstappen die nodig zijn om de ambitie te realiseren. Door het hanteren van een kwaliteit-plus niveau ofwel situationele kwaliteit kan iedere betrokken partij zich in haar eigen tempo ontwikkelen.

3. Keurmerktraject

Als aan de voorwaarden zoals beschreven in hoofdstuk 2. van deze notitie is voldaan, kan een school het keurmerktraject starten dat bestaat uit de volgende fasen:

3.1. Oriëntatiegesprek & scan

In gesprek met de projectleider OIDS van de opleiding en de projectleider OIDS van het betreffende bestuur waaronder de school valt die zich wil doorontwikkelen naar Keurmerkopleidingsschool, worden de ambities van de school verkend en wordt nagegaan of de school aan de basisvoorwaarden voldoet. Tevens zal in dit gesprek de visie op opleiden in de school en de motivatie voor het keurmerk aan bod komen als ook de uitleg over het keurmerktraject. Vanuit de school nemen aan dit gesprek in ieder geval deel: de directie én stagecoach.

Voorafgaand aan het gesprek vult zowel de directie als de stagecoach de Scan *Welke opleidingspraktijk hebben we?* in die is opgenomen in bijlage 1 van deze notitie. De ingevulde scan wordt voorafgaand aan het gesprek gedeeld met de projectleiders OIDS van de opleiding en het bestuur.

3.2. Zelfonderzoek

De school voert onder leiding van de stagecoach een onderzoek uit naar de kwaliteit van de school als opleidingsschool. Naast de Schoolscan wordt daartoe het instrument KOOS (KwaliteitsOntwikkeling OpleidingsSchool) ingezet.

3.2.1. KwaliteitsOntwikkeling OpleidingsSchool (KOOS)

Vanaf 2012 zet de Keurmerkopleidingsschool KOOS (KwaliteitsOntwikkeling OpleidingsSchool) in als belangrijkste evaluatie-instrument om de kwaliteit van de opleidingsschool te meten.

KOOS (Timmermans, 2009) is een op ontwikkeling gericht instrument dat opleidingsscholen via een cyclus van signaleren, analyseren, interveniëren en evalueren, inzicht geeft in de kwaliteit van hun school als opleidingsschool. Het is een zelfevaluatie-instrument waarin de percepties van alle betrokkenen bij de opleidingsschool centraal staan (Timmermans, 2009b). Doel van het instrument is de *kwaliteitsontwikkeling* van de opleidingsschool te stimuleren. De gedachte is dat kwaliteit niet slechts bereikt wordt door te voldoen aan standardeisen maar juist door zelf nieuwe kwaliteit te ontwikkelen (Klarus, 2006).

Het instrument KOOS bestaat uit een vragenlijst, een invoerprogramma met handleiding en een aantal gesprekken. Het vaststellen van kwaliteit gebeurt op acht samenhangende kwaliteitsgebieden: Positionering, Klimaat, Opleiden, Participatie, Aanbod, Onderzoek, Professionaliseren en Middelen op basis waarvan uitspraken gedaan worden over de kwaliteit van de opleidingsschool.

De vragenlijst is het middel om gegevens over de kwaliteit van de opleidingsschool te verzamelen. In de vragenlijst worden de acht kwaliteitsgebieden bevraagd aan de hand van 53 stellingen. Elke

stelling wordt twee keer beantwoord: een keer voor de gewenste situatie (Hoe zou je willen dat het is?), en een keer voor de feitelijke situatie (Hoe is het op dit moment ? Wat is er al gerealiseerd?). Het beantwoorden gebeurt op een vijfpuntsschaal (van 'niet van toepassing' tot 'zeer van toepassing'). Ook kan bij elke stelling 'weet niet' (?) aangekruist worden. De vragenlijst wordt breed afgenomen binnen de eigen school: zowel direct betrokkenen binnen de school (directieleden, schoolopleiders en praktijkbegeleiders / mentoren) als ook indirect betrokkenen (leraren zonder studenten) worden bevraagd. Ook studenten en bij de opleidingsschool betrokken contactdocenten vullen een vragenlijst in. De vragenlijst is opgenomen in bijlage 2 van deze notitie.

3.2.1.1. Voorbereiding en afname KOOS

In het kader van het keurmerktraject dient de school de vragenlijst af te nemen bij minimaal 5 betrokkenen:

- directie;
- stagecoach;
- mentor;
- student;
- contactdocent.

Ten behoeve van de afname van KOOS levert de school voor een afgesproken datum de e-mailadressen van de eerst genoemde drie groepen digitaal aan bij de opleiding via partnerinkennis@avans.nl in een EXCEL format dat ze aangeleverd krijgen. Het stagebureau van de opleiding levert de e-mailadressen van de studenten en contactdocenten aan.

De bovenschools stagecoach van het bestuur waaronder de betreffende school valt, informeert via een schrijven de collega's van de school over de afname van KOOS; het stagebureau van de opleiding informeert via een schrijven de contactdocent(en) en studenten.

De opleiding draagt, in samenwerking met de bovenschoolse stagecoach van het betreffende bestuur, zorg voor het uitzetten van de vragenlijsten. De vragenlijst zal gedurende drie weken open staan. De school ontvangt de resultaten van de vragenlijstafname twee weken na sluitingsdatum. De resultaten, weergegeven in tabellen en grafieken, kunnen direct worden afgelezen. De school ontvangt een leeswijzer voor hoe de resultaten gelezen moeten worden en welke resultaten interessant zijn om eruit te lichten en te bespreken.

3.2.1.2. Gesprek en plan van aanpak

Het louter afnemen van de vragenlijst is niet voldoende om zicht te krijgen op de *eigen* kwaliteit van de school als opleidingsschool. Het is belangrijk dat n.a.v. de resultaten van de vragenlijstafname in gesprek gegaan wordt met de betrokkenen, aangezien de vragenlijst nadrukkelijk vraagt naar persoonlijke waarnemingen. Deze gesprekken hebben tot doel op basis van de resultaten concrete beelden boven tafel te krijgen, overeenkomsten en verschillen te bespreken en duidelijk te krijgen welke ontwikkelingen in gang gezet kunnen worden. Richtlijnen voor de methodiek en gespreksinhoud ontvangt de school via het stagebureau van de opleiding.

Op basis van de gesprekken formuleert de school een aantal ontwikkelpunten voor de opleidingsschool. Voor het opstellen van het plan van aanpak gebruikt de school het format *Planmatig Werken met KOOS Kwaliteitsontwikkeling Opleidingsschool* dat is opgenomen in bijlage 2 van deze notitie.

3.3. Portfolio

De school stelt een portfolio samen waarin aangetoond wordt in hoeverre de school voldoet aan de basiskwaliteit zoals gedefinieerd is door de keurmerkpartners, welke ontwikkelpunten er zijn en wat de ambities zijn van de school t.a.v. het OIDS.

Het portfolio bestaat uit de volgende onderdelen:

I. Zakelijke gegevens van de school

NAW-gegevens, locatie(s), denominatie, onderwijsconcept, aantal leerlingen, directie, stagecoach(es), aantal leerkrachten (LB- en LC-functie), aantal hbo- en masteropgeleide leerkrachten, etc.

II. Zelfevaluatie bestaande uit:

- Schoolscan en conclusie n.a.v. de afname scan;
- KOOS:
 - ✓ rapportage KOOS;
 - ✓ format opvallende scores KOOS (zie format in de bijlagen);
 - ✓ gespreksverslag KOOS;
 - ✓ plan van aanpak KOOS (zie format in de bijlagen).

III. Beleid

In het portfolio worden documenten opgenomen die een totaalbeeld geven van de status en het beleid van de school. De documenten dienen informatie te geven over:

- de visie van de school op leren en opleiden;
- personeelsbeleid;
- kwaliteitszorg.

Mogelijke documenten

- strategisch beleidsplan, schoolplan;
- HRM, of ander stuk m.b.t. personeelsbeleid;
- beleid m.b.t. startende onderwijsgeevenden;
- scholings- of professionaliseringsplan;
- procedure begeleiden stagiaires en/of medewerkers;
- kwaliteitszorgplan school, evaluatieresultaten en –analyses;
- inspectierapport, korte samenvatting van het laatste inspectierapport.

IV. Good practices op het gebied van opleiden en professionaliseren

V. Kritische reflectie

De kritische reflectie dient antwoord te geven op vier vragen:

1. Wat zijn onze ambities op het gebied van OIDS?
2. Hoe realiseren we deze?
3. Voldoen wij op dit moment aan de basiskwaliteit zoals gedefinieerd door de partners van de Keurmerkopleidingsschool?
4. Wat is de toegevoegde waarde van onze school voor het samenwerkingsverband? M.a.w. wat hebben wij te bieden?

Twee weken voor het geplande toetsingsgesprek levert de school digitaal een portfolio aan bij het stagebureau de opleiding. Het stagebureau zorgt voor tijdige verspreiding ervan in de projectgroep Keurmerkopleidingsschool.

3.4. Toetsingsgesprek

Het toetsingsgesprek vindt plaats op de school en duurt ongeveer anderhalf uur. De toetsingscommissie bestaat uit de projectleider OIDS en relatiebeheerder van de opleiding en een projectleider en stagecoach van een van de deelnemende besturen. De toetsing bestaat uit drie onderdelen:

- presentatie door de stagecoach (plenair);
- gesprek met de directie, stagecoach en contactdocent;
- gesprek met de studenten.

In de presentatie gaat de stagecoach in op de stand van zaken rondom het Opleiden in de School, licht het plan van aanpak toe dat opgesteld is n.a.v. de afname van KOOS en toont een aantal good practices. In de twee gesprekken wordt aan de hand van de acht kwaliteitsgebieden van KOOS nagegaan in hoeverre de school zich heeft ontwikkeld tot opleidingsschool. Na de gesprekken krijgt de school een eerste terugkoppeling.

3.5. Advies projectgroep aan stuurgroep

Op basis van de bevindingen van de toetsingscommissie formuleert de projectgroep een advies voor de stuurgroep over wel of geen toetreding tot de Keurmerkopleidingsschool. De stuurgroep neemt uiteindelijk een besluit.

4. Beoordeling

Bij de beoordeling van scholen die willen toetreden tot het samenwerkingsverband van de Keurmerkopleidingsschool worden scholen via de vragenlijst KOOS (KwaliteitsOntwikkeling OpleidingsSchool) bevraagd op acht kwaliteitsgebieden. Deze op ontwikkeling gerichte vragenlijst geeft zicht op de feitelijke en gewenste situatie van de school als opleidingsschool. Deze lijst wordt bij de toetsing niet als afvinklijst gebruikt maar maakt inzichtelijk waar de school staat en hoe ze zich verder wil ontwikkelen. Bij de beoordeling zal dan ook telkens nagegaan worden hoe een school zich zo kan ontwikkelen zodat aan de gewenste norm voldaan wordt.

De voorwaarden zoals geformuleerd in hoofdstuk 2 van deze notitie vormen hierop een uitzondering. Hieraan moet voldaan zijn om het keurmerktraject op te starten ofwel in aanmerking te kunnen komen voor toetreding tot de Keurmerkopleidingsschool. Deze voorwaarden worden in het oriëntatiegesprek expliciet aan de orde gesteld. Indien een school hier (nog) niet aan voldoet, adviseert de projectgroep om eerst te werken aan de voorwaarden, alvorens het keurmerktraject te starten.

Indien een school (nog) niet voldoet aan de basiskwaliteit zoals omschreven in paragraaf 3.3.1. van deze notitie wordt een ontwikkeltraject opgesteld om binnen een afgesproken termijn alsnog te voldoen aan de basiskwaliteit zoals opgesteld door de keurmerkpartners.

5. Bijlagen

Bijlage 1. Scan Welke opleidingspraktijk hebben we?

Stap 1: Vul onderstaande 30 items in

Items	JA	NEE	Weet niet
A School als leverancier van stageplaatsen			
1. Wij bieden als school(bestuur) stageplaatsen.			
2. Wij hebben gezamenlijke afspraken over de hoeveelheid stageplaatsen binnen onze school / bestuur met de opleiding(en).			
3. Wij hebben afspraken met opleidingen over de beschikbaarheid van mentoren.			
4. Alle ervaren leraren kunnen als mentor worden ingezet voor de begeleiding van studenten, zij-instromers ed.			
5. Wij werken met een stagebezoekrooster vanuit de opleiding.			
6. De opleiding stelt alle stageplannen en opdrachten op en geeft dit ter beschikking aan onze school, zodat de school/bestuur zich kan informeren over doelen, inhoud en organisatie van de stage.			
7. Onze mentoren worden getraind en begeleid door de opleiding.			
TOTAAL: JA / NEE / WEET NIET			
B School als stagecoördinator			
8. Er wordt gewerkt met één of meerdere vaste stagecoördinatoren voor de begeleiding van studenten, zij-instromers ed.			
9. De stagecoördinator verzorgt een deel van de begeleiding van studenten, zij-instromers ed.			
10. De stagecoördinator coacht mentoren en/of andere begeleiders van studenten, zij-instromers ed.			
11. De stagecoördinator is verantwoordelijk voor het stagebeleid van de school en samenwerking met de opleiding(en).			

TOTAAL: JA / NEE / WEET NIET			
C School als opleidingspartner			
12. De school(bestuur) is formeel ook mede-opleider en verzorgt een deel van de opleiding.			
13. Er zijn gezamenlijke afspraken tussen school (bestuur) en opleiding(en) over de opleidingsvisie.			
14. Er zijn gezamenlijke afspraken tussen school- (bestuur) en opleiding(en) over de werkwijze en onderlinge taakverdeling in de begeleiding.			
15. Er zijn gezamenlijke afspraken tussen school(bestuur) en opleiding(en) over de werkwijze en onderlinge taakverdeling in toetsing (en beoordeling).			
16. Er zijn in de school één of meerdere 'opleiders-in-school (coaches)'.			
17. Er is afstemming tussen de organisatie en coördinatie binnen de school en opleiding(en).			
18. Er wordt gewerkt aan de professionalisering van opleiders-in-school en andere bij de opleiding betrokken leraren van de school en de docenten van de opleiding(en).			
TOTAAL: JA / NEE / WEET NIET			
D School als (opleidings-/ kennis)netwerk			
19. De school(bestuur) is medeverantwoordelijk voor het curriculum en het onderzoek van de opleiding(en).			
20. Er wordt gewerkt in de school met een opleidingsteam bestaande uit opleiders-in-school en vakdidactisch geschoolde coaches.			
21. Het opleidingsteam verzorgt die delen van de opleiding en/of het onderzoek die gericht zijn op het concrete handelen als leraar en de professionele ontwikkeling van de (aspirant)-leraar.			

22. De lerarenopleiding is verantwoordelijk voor de meer conceptuele en schooloverstijgende kanten van de opleiding en het onderzoek.					
23. Er is sprake van zeer intensieve samenwerking tussen het opleidingsteam van de school, opleiding(en) en onderzoeksinstituten.					
24. Binnen het schoolteam en bestuur is duidelijk welke competenties er al in huis zijn en welke via mobiliteit en opleidingstrajecten verworven kunnen worden.					
25. De school(bestuur) beschikt over een IPB-partnership met andere educatieve partners zoals opleiding(en), universiteit(en), begeleidingsdienst of overige partners.					
TOTAAL: JA / NEE / WEET NIET					
E School = opleiding / onderzoekscentrum					
27. Het onderzoek door studenten, zittend					
28. De lerarenopleiding functioneert als een tweedelijnsinstituut dat zich richt op het opleiden van de opleiders-in-school en op de ontwikkeling van vak- en opleidingsdidactiek.					
29. Het onderzoeksinstituut (universiteit/hogeschool ed.) functioneert als een tweedelijnsinstituut dat zich richt op het opleiden van startend en zittend personeel op het doen van onderzoek (onderzoekende houding, onderzoeksvaardigheden ed.).					
30. De school(bestuur) heeft vergaande verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de opleiding, toetsing en begeleiding.					
TOTAAL: JA / NEE / WEET NIET					
TOTAAL: JA / NEE / WEET NIET					
CONCLUSIE: ONS HUIDIGE OPLEIDINGSMODEL BESTAAT UIT	A	B	C	D	E

Stap 2: Vul de totale scores per opleidingsmodel in.

- Welk opleidingsmodel/-modellen zijn het meest beantwoord met JA?
 - ✓ gesteld kan worden dat uw school(bestuur) met name is ingericht volgens deze opleidingsschoolpraktijk

- Welk opleidingsmodel/-modellen zijn het meest beantwoord met NEE?
 - ✓ gesteld kan worden dat uw school(bestuur) nog niet is ingericht volgens deze opleidingsschoolpraktijk(en)

- Welk opleidingsmodel/-modellen zijn het meest beantwoord met WEET NIET?
 - ✓ gesteld kan worden dat eerste nog verder onderzoek nodig is om uw eigen school(bestuur)situatie in kaart te brengen.

Bijlage 2. Vragenlijst: 'De kwaliteit van de opleidingsschool'

Respondentnummer:

(Wordt ingevuld bij het verwerken
van de gegevens!)

In het kader van het 'Opleiden in de School' werken we ook dit jaar aan de kwaliteitsontwikkeling om zicht te krijgen op onze kwaliteit als opleidingsschool. Onderdeel van ons kwaliteitszorgsysteem is het afnemen van de vragenlijst 'De kwaliteit van de opleidingsschool'.

De vragen in de vragenlijst doen uitdrukkelijk een beroep op jullie mening over en ervaring met opleiden in onze school, hoe groot of hoe klein de ervaringen ook zijn. Het is voor de verdere ontwikkeling van de opleidingsschool belangrijk dat jullie de vragenlijst volledig en eerlijk invullen.

We vragen daarbij ook nadrukkelijk aan de studenten op onze school en de begeleider van de lerarenopleiding om de vragen te beantwoorden.

N.B. Toelichting op een aantal gebruikte begrippen

- **Leerlingen:** De kinderen op school
- **Leraren:** Alle zittende (gekwalficeerde) leraren
- **Studenten:** Dit zijn alle studenten in opleiding uit alle jaarlagen van de lerarenopleiding(en).
- **De opleidingsschool:** Dit is de eigen school (dus niet Pabo) als leerwerkplek voor studenten.

Vooraf

Vul hieronder je functie in.

Indien je meerdere functies hebt, kruis dan de door jou uitgevoerde functie aan die je het eerst tegenkomt als je de lijst van boven naar beneden leest.

Functie	☐	Directeur
	☐	Stagecoach
	☐	Mentor
	☐	Leerkracht
	☐	Student
	☐	Contactdocent

Deel 1: Algemeen deel

Vul hieronder je geslacht en je leeftijd in

	Man	Vrouw
Geslacht	?	?

Leeftijd	jaar
----------	------

Lees de onderstaande stellingen en geef aan in welke mate je het met de stelling eens bent.

Wanneer je over een uitspraak niets kan zeggen, kruis je het ? ('Ik weet het niet.') aan.

Wanneer je over een uitspraak niets kan zeggen, kruis je het ? ('Ik weet het niet.') aan.

Zeër
mee
oneen ↔ Zeër
mee
eens

	1	2	3	4	5	?
Ik heb een actieve rol in 'Opleiden in de school'.	?	?	?	?	?	?
Ik ben op de hoogte van de ontwikkelingen m.b.t. het opleiden van studenten op de school.	?	?	?	?	?	?
Ik vind 'Opleiden in de School' een goede ontwikkeling voor de school.	?	?	?	?	?	?

Geef een cijferbeoordeling voor de onderstaande vier aspecten, de 1 is het laagste en de 10 het hoogste cijfer.

[illegible]

Deel 2: De kwaliteitsgebieden

In dit deel volgen de vragen over de acht gebieden van kwaliteit. Geef per uitspraak aan in hoeverre deze van toepassing is voor de gewenste situatie voor jouw school als opleidingsschool en hoeverre deze van toepassing is voor de feitelijke situatie op school.

Wanneer je over een uitspraak niets kan zeggen, antwoord je met het ? ('Ik weet het niet.').

1. Positionering

		Niet van toepassing ← → Zeer van toepassing 1 2 3 4 5 ?					
Studenten worden in hun werkzaamheden in de school gesteund door het management.	<i>Gewenste situatie</i>	?	?	?	?	?	?
	<i>Feitelijke situatie</i>	?	?	?	?	?	?
De opleidingsschool heeft een visie op het opleiden van studenten.	<i>Gewenste situatie</i>	?	?	?	?	?	?
	<i>Feitelijke situatie</i>	?	?	?	?	?	?
Er is een duidelijke sturing op het ontwikkelen tot opleidingsschool.	<i>Gewenste situatie</i>	?	?	?	?	?	?
	<i>Feitelijke situatie</i>	?	?	?	?	?	?
Het opleiden van studenten is net zo belangrijk als het onderwijs aan leerlingen.	<i>Gewenste situatie</i>	?	?	?	?	?	?
	<i>Feitelijke situatie</i>	?	?	?	?	?	?
Het integraal personeelsbeleid is bedoeld voor zowel leraren als studenten.	<i>Gewenste situatie</i>	?	?	?	?	?	?
	<i>Feitelijke situatie</i>	?	?	?	?	?	?
Er is draagvlak bij de leraren voor het opleiden van studenten op school.	<i>Gewenste situatie</i>	?	?	?	?	?	?
	<i>Feitelijke situatie</i>	?	?	?	?	?	?
De school benut de specifieke kwaliteiten van de student ten dienste van de eigen organisatie.	<i>Gewenste situatie</i>	?	?	?	?	?	?
	<i>Feitelijke situatie</i>	?	?	?	?	?	?
De school weet welke doelen de student moet bereiken.	<i>Gewenste situatie</i>	?	?	?	?	?	?
	<i>Feitelijke situatie</i>	?	?	?	?	?	?
Er zijn duidelijke afspraken gemaakt met de lerarenopleiding over het opleiden van studenten.	<i>Gewenste situatie</i>	?	?	?	?	?	?
	<i>Feitelijke situatie</i>	?	?	?	?	?	?
Het management ondersteunt de betrokkenen bij het opleiden van studenten.	<i>Gewenste situatie</i>	?	?	?	?	?	?
	<i>Feitelijke situatie</i>	?	?	?	?	?	?

2. Klimaat

		Niet van toepassing ← → Zeer van toepassing 1 2 3 4 5 ?					
De leerlingen vinden het normaal dat ze les krijgen van studenten die het vak nog moeten leren.	<i>Gewenste situatie</i>	?	?	?	?	?	?
	<i>Feitelijke situatie</i>	?	?	?	?	?	?
Van de leraren op school kunnen studenten alle facetten van het vak leren.	<i>Gewenste situatie</i>	?	?	?	?	?	?
	<i>Feitelijke situatie</i>	?	?	?	?	?	?
De leraren op school zijn trots op hun beroep.	<i>Gewenste situatie</i>	?	?	?	?	?	?
	<i>Feitelijke situatie</i>	?	?	?	?	?	?
Studenten worden als volwaardige collega's beschouwd.	<i>Gewenste situatie</i>	?	?	?	?	?	?
	<i>Feitelijke situatie</i>	?	?	?	?	?	?
Studenten kunnen bij alle leraren terecht voor ondersteuning.	<i>Gewenste situatie</i>	?	?	?	?	?	?
	<i>Feitelijke situatie</i>	?	?	?	?	?	?
Studenten mogen zelf activiteiten bedenken en	<i>Gewenste situatie</i>	?	?	?	?	?	?

uitvoeren.	<i>Feitelijke situatie</i>	?	?	?	?	?	?
------------	----------------------------	---	---	---	---	---	---

3. Opleiden

		Niet van toepassing Zeer van toepassing					
		1	2	3	4	5	?
Bij opleiden in de school betrokken leraren volgen in dat kader scholingsactiviteiten.	<i>Gewenste situatie</i>	?	?	?	?	?	?
	<i>Feitelijke situatie</i>	?	?	?	?	?	?
Leraren die betrokken zijn bij het opleiden in de school worden specifiek op die taak begeleid.	<i>Gewenste situatie</i>	?	?	?	?	?	?
	<i>Feitelijke situatie</i>	?	?	?	?	?	?
De student kan op school gebruik maken van verschillende begeleidingsvormen (bv. intervisie, coaching).	<i>Gewenste situatie</i>	?	?	?	?	?	?
	<i>Feitelijke situatie</i>	?	?	?	?	?	?
Er is een opleidingsteam rondom elke student.	<i>Gewenste situatie</i>	?	?	?	?	?	?
	<i>Feitelijke situatie</i>	?	?	?	?	?	?
Studenten worden op school intensief begeleid.	<i>Gewenste situatie</i>	?	?	?	?	?	?
	<i>Feitelijke situatie</i>	?	?	?	?	?	?
De groei van studenten wordt systematisch gevolgd door de opleidingsschool.	<i>Gewenste situatie</i>	?	?	?	?	?	?
	<i>Feitelijke situatie</i>	?	?	?	?	?	?
De opleidingsactiviteiten voor de studenten op school worden regelmatig geëvalueerd.	<i>Gewenste situatie</i>	?	?	?	?	?	?
	<i>Feitelijke situatie</i>	?	?	?	?	?	?
De school heeft functie- of taakbeschrijvingen voor de betrokkenen bij opleiden in de school.	<i>Gewenste situatie</i>	?	?	?	?	?	?
	<i>Feitelijke situatie</i>	?	?	?	?	?	?
De school werkt inhoudelijk samen met andere scholen in het kader van het opleiden van studenten.	<i>Gewenste situatie</i>	?	?	?	?	?	?
	<i>Feitelijke situatie</i>	?	?	?	?	?	?
Op school zijn bijeenkomsten waarin begeleiders en opleiders met elkaar overleggen over het opleiden van studenten.	<i>Gewenste situatie</i>	?	?	?	?	?	?
	<i>Feitelijke situatie</i>	?	?	?	?	?	?
De informatie die collega's op school moeten weten over het opleiden van studenten is beschikbaar.	<i>Gewenste situatie</i>	?	?	?	?	?	?
	<i>Feitelijke situatie</i>	?	?	?	?	?	?

4. Participatie

		Niet van toepassing Zeer van toepassing					
		1	2	3	4	5	?
Studenten worden actief betrokken bij schoolontwikkeling.	<i>Gewenste situatie</i>	?	?	?	?	?	?
	<i>Feitelijke situatie</i>	?	?	?	?	?	?
Alle onderwijsactiviteiten die de leraren op school uitvoeren, worden ook door studenten uitgevoerd.	<i>Gewenste situatie</i>	?	?	?	?	?	?
	<i>Feitelijke situatie</i>	?	?	?	?	?	?
Studenten leveren een bijdrage aan het systeem van leerlingenzorg op school.	<i>Gewenste situatie</i>	?	?	?	?	?	?
	<i>Feitelijke situatie</i>	?	?	?	?	?	?
Studenten nemen actief deel aan	<i>Gewenste situatie</i>	?	?	?	?	?	?

overlegmomenten op school.	<i>Feitelijke situatie</i>	?	?	?	?	?	?
Studenten hebben invloed op het schoolbeleid t.a.v. het primaire proces.	<i>Gewenste situatie</i>	?	?	?	?	?	?
	<i>Feitelijke situatie</i>	?	?	?	?	?	?

5. Aanbod

Niet van toepassing
 ← → Zeer van toepassing

		1	2	3	4	5	?
De school heeft een eigen aanbod van opleidingsactiviteiten voor studenten.	<i>Gewenste situatie</i>	?	?	?	?	?	?
	<i>Feitelijke situatie</i>	?	?	?	?	?	?
De school ontwerpt een eigen aanbod van opleidingsactiviteiten voor studenten.	<i>Gewenste situatie</i>	?	?	?	?	?	?
	<i>Feitelijke situatie</i>	?	?	?	?	?	?
De school maakt het opleidingsaanbod voor elke student op maat.	<i>Gewenste situatie</i>	?	?	?	?	?	?
	<i>Feitelijke situatie</i>	?	?	?	?	?	?

Niet van toepassing
 ← → Zeer van toepassing

6. Onderzoek

		1	2	3	4	5	?
Leerlingen voeren onderzoeksactiviteiten uit.	<i>Gewenste situatie</i>	?	?	?	?	?	?
	<i>Feitelijke situatie</i>	?	?	?	?	?	?
Leraren voeren praktijkonderzoek uit op school.	<i>Gewenste situatie</i>	?	?	?	?	?	?
	<i>Feitelijke situatie</i>	?	?	?	?	?	?
Studenten voeren praktijkonderzoek uit op school.	<i>Gewenste situatie</i>	?	?	?	?	?	?
	<i>Feitelijke situatie</i>	?	?	?	?	?	?
De student wordt door de school begeleid bij het onderzoek.	<i>Gewenste situatie</i>	?	?	?	?	?	?
	<i>Feitelijke situatie</i>	?	?	?	?	?	?

7. Professionaliseren

Niet van toepassing ← → Zeer van toepassing

		1	2	3	4	5	?
Het is duidelijk wat de visie is op het professionaliseren van de leraren op school.	<i>Gewenste situatie</i>	?	?	?	?	?	?
	<i>Feitelijke situatie</i>	?	?	?	?	?	?
Op school heerst een lerende cultuur onder de leraren.	<i>Gewenste situatie</i>	?	?	?	?	?	?
	<i>Feitelijke situatie</i>	?	?	?	?	?	?
Leraren volgen scholingsactiviteiten in het kader van hun eigen professionalisering.	<i>Gewenste situatie</i>	?	?	?	?	?	?
	<i>Feitelijke situatie</i>	?	?	?	?	?	?
Er vindt begeleiding/coaching plaats ten behoeve van de professionalisering van leraren.	<i>Gewenste situatie</i>	?	?	?	?	?	?
	<i>Feitelijke situatie</i>	?	?	?	?	?	?
De leraren nemen deel aan intervisie-bijeenkomsten op school.	<i>Gewenste situatie</i>	?	?	?	?	?	?
	<i>Feitelijke situatie</i>	?	?	?	?	?	?
De school bewaakt de kwaliteit van de leraren (bv. via de gesprekkencyclus).	<i>Gewenste situatie</i>	?	?	?	?	?	?
	<i>Feitelijke situatie</i>	?	?	?	?	?	?
De school heeft competente begeleiders/coaches in huis om leraren te ondersteunen bij het professionaliseren.	<i>Gewenste situatie</i>	?	?	?	?	?	?
	<i>Feitelijke situatie</i>	?	?	?	?	?	?
De school zorgt ervoor dat opbrengsten uit scholingstrajecten gedeeld worden met collega's.	<i>Gewenste situatie</i>	?	?	?	?	?	?
	<i>Feitelijke situatie</i>	?	?	?	?	?	?
Leraren hebben invloed op het scholingsbeleid van de school.	<i>Gewenste situatie</i>	?	?	?	?	?	?
	<i>Feitelijke situatie</i>	?	?	?	?	?	?
Het management stimuleert het professionaliseren van leraren.	<i>Gewenste situatie</i>	?	?	?	?	?	?
	<i>Feitelijke situatie</i>	?	?	?	?	?	?

8. Middelen

Niet van toepassing ← → Zeer van toepassing

Studenten hebben op school de beschikking over de middelen die nodig zijn om goed onderwijs te verzorgen.	
De voorzieningen (geld, tijd, vervanging, ruimtes) die nodig zijn voor leraren om te kunnen professionaliseren zijn aanwezig.	
De noodzakelijke voorzieningen (werkplek, ruimtes, pc's, leerbronnen enz.) voor het opleiden en leren van studenten zijn op school aanwezig.	
Betrokkenen bij het opleiden van studenten hebben voldoende tijd om hun taken uit te voeren.	

Dit was het einde van de vragenlijst. Bedankt voor het invullen!

Bijlage 3: Planmatig werken met KOOS Kwaliteitsontwikkeling Opleidingsschool

Planmatig Werken met KOOS KWALITEITSONTWIKKELING OPLEIDINGSSCHOOL

STUDY	Met en Evalueren <i>Waar staan we nu met OIDS? Wat hebben we bereikt met OIDS?</i>	Beschrijf opvallende resultaten uit KOOS – gekoppeld aan wat we als school met OIDS willen en met de context van de school:
ACT	Verbeteren <i>Wat moet of kan beter? Hoe moet of kan het beter?</i>	Dit punt kan gaan over: 1. Welke onderwerpen moeten besproken worden in een gesprek ter verheldering? EN/OF 2. Welke punten moeten verbeterd worden?
PLAN	Kwaliteitsbepaling <i>Wat willen we bereiken en waarom?</i>	1. Beschrijf hier wat je met de gesprekken wilt bereiken en onderbouw. 2. Beschrijf hier wat je met de actie(s) wilt bereiken en onderbouw.
	Norm <i>Wanneer zijn we tevreden? Met welk resultaat zijn we tevreden?</i>	Beschrijf de opbrengst zo concreet mogelijk: 1. Wat wil je dat de gesprekken opleveren? Wanneer ben je tevreden? 2. Wat wil je dat het resultaat is van de actie(s) die je gaat ondernemen?
DO	Activiteiten <i>Hoe je het aanpakken?</i>	Welke gesprekken ga je voeren? Hoeveel gesprekken? Welke actie(s) ga je in gang zetten? Hoe?
	Deelnemers <i>Wie wordt erbij betrokken? Wat verwacht je van ze?</i>	Beschrijf:
	Uitvoeren <i>Tijdpad</i>	Maak een (haalbare) planning:
	Verantwoordelijk <i>Wie is verantwoordelijk voor het eindresultaat?</i>	Beschrijf:

STUDY	Meten en Evalueren	<i>Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?</i>	Beschrijf of je doel bereikt is? Beschrijf wat wel en wat niet? Hoe weet je dat? Welke conclusie kun je trekken? Wat is een aandachtspunt voor vervolg?
-------	-----------------------	--	--

Bijlage 4. Format voor het vastleggen van opvallende scores

Dit format kan gebruikt worden om per kwaliteitsgebied vast te leggen wat de opvallende scores zijn die verder besproken kunnen worden in een gesprek / gesprekken met betrokkenen.

	1. Positionering	2. Klimaat	3. Opleiden	4. Participatie	5. Aanbod	6. Onderzoek	7. Professionaliseren	8. Middelen
F ↓ G ↓								
F ↑ G ↑								
F ↑ G ↓								
F ↓ G ↑								
Veel verschil tussen groepen								
Veel verschil binnen groepen								

Opmerkingen: